

CEZA MUHAKEMESİ
KANUNU'NUN 231.
MADDESİ GERÇEKTEN
SANIĞIN LEHİNE Mİ?

Av. Can LAFCI*

---

* Ankara Barosu.

Cumhuriyetimizin ilanıyla birlikte büyük bir heyecanla yürürlüğe koyulan kanunlar laik hukuk sistemini kökleştirip toplumun derinliklerine yaymıştır. Ancak zaman içerisinde yaşam şartlarının ve değer yargılarının hızla değişmesi, insanların dünyaya bakışlarını ve yaşam tarzlarını etkilemekle birlikte, kanunların da “*eskimesine*” yol açtı. Bu ihtiyaçtan dolayı tüm temel kanunlarımız toptan değiştirildi. Değiştirilmeye de devam ediliyor. Temel kanunların değişmesinde seksen seneye yaklaşan uygulamamız dikkate alınmaya çalışılsa da, kanunu değiştiren iktidara yakın olan doktrin temsilcilerinin görüşleri, hazırlanan kanunun ruhuna hakim olduğundan, uygulamada aksadığı düşünülen yanlar da komisyonda etkili olan hocaların görüşleri doğrultusunda değişiyor. Bu durum daha önce uygulanmamış, sadece mukayeseli hukuk kapsamında akademisyenlerin ilgisini çeken bazı müesseselerin de hukukumuzda girmesini beraberinde getirdi. 01/06/2005 tarihinde yürürlüğe giren 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu da CMUK’da yer almayan bazı yeni kurumları Ceza Hukukumuz’a soktu.

Bunlarda bir tanesi de “*Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması*” gibi uzun bir ismi olan ancak halihazırda en etkin “*erteleme*” uygulamasıdır. CMK’nın 231. Maddesi ilk halinde masum bir “*hükmün açıklanması*” maddesi idi. Ceza Yargıcına hükmü nasıl açıklayacağını usulünü gösteren bu madde, nasıl harekete geçtiği ve hangi ihtiyaçlarla madde değiştirdiği hukukçuların her zaman merak ve hayallerine konu olan kanunkoyucu tarafından birden hükmün açıklanmasının nasıl geri bırakılacağı, diğer bir deyişle hükmün nasıl açıklanmayacağını usulünü gösteren bir maddeye dönüştürülürdü. 01/06/2005 tarihinde yürürlüğe giren madde, 19/12/2006 tarihinde hüviyetini büsbütün değiştirmişti. Artık hükmün açıklanmasını değil açıklanmamasını öngören 231. Maddeyle ilgili yurt çapında bir dizi seminer düzenlendi. Ceza Usul Hukuku derslerinde yaratıcı sorulara esin kaynağı oldu. Ancak sürekli kanun değiştirip, eller belde karşısına geçerek, “*tamam şimdi oldu*” diyen kanun hazırlayıcıları o kanunun içinde insanların olduğu gerçeğini de unuttur oldular.

HÜKÜM NASIL AÇIKLANMAZ?

Uygulayıcılar duruşma salonlarında bu değişikliğe hayat vermeye çalışırken, sanığın lehine uygulama olduğu genel kanısıyla pek çok yargıç bu maddeyi uygulamaya ve hükmün açıklanmasını geri bırakmaya, hükmü açıklamamaya başladılar. Yıllarca dosyaya bakan yargıç, yıllardır savunma yapan avukat neticeye vardılar ve bir hüküm vermemeye karar verdiler. Sanık affedilmedi, beraat etmedi, ceza verilmedi, hiçbir karar verilmedi.

Çocukken kreşte bir piyeste kadı rolünü oynamıştım. Bir sürü bir metre boyunda köylü rolündeki arkadaşımın gözlerinin içine bakıp altınları kimin

çaldığını bulamamış, “*kırk yıllık kadıyım ben böyle de dava görmedim*” şarkısını söyleyerek oynaya oynaya sahneden ayrılmıştım. Şimdi CMK 231. Madde uygulanınca da aynı şeyi yapmamak için kendimi zor tutuyorum. Zira bir hüküm veriliyor, ceza maddeleri alt alta sıralanıyor ama hüküm açıklanmıyor.

VEKALET ÜCRETİNİN DOKUNULMAZLIĞI(!)

Her kuralın bir istisnası vardır kaidesi burada da işliyor ve açıklanmayan bir hüküm icraya konulup vekalet ücreti alınıyor. Madem hüküm açıklanmadı, açıklanmayan hükümdeki vekalet ücreti nasıl tahsil edilir bunu hukuk mantığı almıyor ama sanki avukatlık mesleğinin menfaatine aykırı gibi olan bu tespitin aslında hukuki bir tespit olduğuna da sonuna kadar inanıyorum.

Eğer bir hüküm açıklanmamış ise sanığın suçlu olduğunu söyleyemeyiz. Ona temyiz hakkı tanımamış ve CMK 231. Maddeyi tatbik etmişiz. Bu durumda katılan vekilinin vekalet ücreti talep etmesini nereye oturtacağız. Üstelik CMK m: 231/5 fıkrasında ...*kurulan hükmün sanık hakkında bir hukuki sonuç doğurmasını ifade eder.* hükmü mevcutken. Vekalet ücretine ilişkin yapılan icra takibi açık seçik bir hukuki sonuçtur.

Sanık sırf lehine olduğunu düşündüğü için (avukatının ya da yargıcın telkini ile) hükmün açıklanmasının geri bırakılmasını istiyor. Lehine olduğunu düşündüğü bir talep sonucunda hakkında bir karar verilmeyen ya da verilen ama açıklanmayan bir hüküm infaz edilmiş oluyor. Burada temyiz hakkı kısıtlanarak ceza almış bir sanık ve ceza haricinde diğer hükümlerin hakkında infaz edildiği bir sanık karşımızdadır. Bu durumda hükmün açıklanması geri bırakılırken, vekalet ücreti ve mağdurun açacağı olası bir tazminat davasında delil olma anlamında hükmün açıklandığı şüphesizdir.

HAKKINDA HÜKMÜN AÇIKLANMASI GERİ BIRAKILMIŞ BİR KİŞİ HAKKINDA TAZMİNATA HÜKMEDİLEMEZ

Hakkında verilen hükmün açıklanmadığı kendisine bildirilen sanık rahat bir nefes almış ve evine dönmüştür. Ancak katılan vekilinin vekalet ücretini ödemesi gerektiği gerçeğiyle bir süre sonra karşılaşmış, buna da şükür diyerek, dosyaya parasını da yatırmıştır.

Bir süre sonra şikayetçi olan kişinin hakkında tazminat davası açtığını öğrenmiştir. Tüm iyiniyetiyle duruşmaya gidip “*ama benim hakkımda hüküm açıklanmamıştı ki. Siz açıklanmayan bir hükme dayanarak nasıl tazminat kararı verirsiniz?*” dese burada bu kişiye sırf hukukçu olmadığı için konuyu anlamayan

vatandaş olarak mı bakacağız? Hukukun sadece hukukçular tarafından anlaşılabilceği önyargımızı en fazla ceza hukukunda yenmeliyiz. Açıklanmayan yani ortada olmayan bana göre madem açıklanmadı “*yok hükmünde*” olan bir karara dayanarak tazminat kararı verilmesi kesinlikle mümkün değildir. Ancak eylemin gerçekten yapıldığını varsayarsak tazminata da hükmedilmesi gerekir. İşte bu çelişkili düşünceyi yarattığı için de CMK m:231 mağdurun da aleyhinedir. İki tarafında aleyhine olan nadir maddelerden biri olarak hukuk dünyamızda yerini almış bulunan hükmün yakın zamanda tekrar değişikliğe tabi olacağını da hukuki önsezilerim söylüyor.

BİTMEYEN HİKAYE:YARGITAY'IN İŞ YÜKÜ

CMK M:231 uygulandığında elbette bir hüküm açıklanıyor ama açıklanmamış gibi yapılıyor. Sırf Yargıtay'a giden dosya sayısı azalsın diye böyle absürd bir hüküm getirip, kişinin beraat etme hakkını elinden almaya çalışan bir maddeyi kanıksamak ceza hukukunun temel ilkelerinin ezilmesini kanıksamak anlamına gelir. Suç işlediği şüphesi altındaki bir kişi, eğer masum olduğunu iddia ediyorsa tek isteği beraat etmektir. Adeta rüşvet önerir gibi “*bak belki de Yargıtay kararı onaylar, sen gel kabul et hükmü açıklamayalım*” teklifi riske girmemek adına çoğu kez kabul ediliyor ve sanık suçlu kabul edilip adeta bunun mahkemeye sanık arasında sır olarak kalmasına, kimseye söylenmemesine karar veriliyor. Sanık vekilinin durumu ise tam bir muamma. Bir avukat müvekkilinin masum olduğuna ve beraat etmesine kesinlikle inanıyor olsa dahi Yargıtay'ın kararı bozmayabileceği, yanlış karar verebileceği, dosyanın incelenmeyeceği ve sair kaygılarla müvekkiline “*bu hükmü istemeyelim nasıl olsa bozulacak*” diyebilir mi? Özellikle siyasi suçlarda müvekkillerimizin bilinç düzeyinin yüksekliği de göz önünde bulundurulduğunda bunu yapmak kolay.

Ama ya suçsuz olduğuna ve kararın bozulacağına, beraat edeceğine inandığımız müvekkilimiz için CMK m:231'in uygulanmasına karşı çıktığımızda, karar Yargıtayca onanırsa ne yaparız? Hangi avukat gece rahat uyuyabilir?

MADDENİN DEĞİŞTİRİLİP BERAAT TALEP ETME LÜTFÜNÜN SANIĞA TANINMASI

Maddenin uğradığı ikinci değişiklik üst sınırı 1 yıldan 2 yıla çıkarmak ve artık kimin aklına geldiyse inkılap kanunlarına muhalefetten alınan cezalara bu hükmün uygulanmamasına dairdi. 22/07/2010 da ise üçüncü değişiklik yapıldı ve esas adaletsizlik bir nebze giderilmeye çalışıldı. Bu maddenin uygulanıp uygulanmamasının sanığa sorulmasına dair bir cümle eklendi de beraat etmek

isteyen insanlara bu hakları lütfedildi. TCK'nın 51.maddesi sanığa bir şans daha verilmesi açısından fazlasıyla yeterli bir madde. Kararın infaz edilmemesini isteyen bir yargıç zaten bu maddeyi uygulayarak sanığa bir şans daha verebilir. Yargıtay'ın iş yükü azalsın diye ceza verilip açıklanmaması sanık başka bir ceza alırsa kararın açıklanması kaç yapayım derken göz çıkartmaktan farksızdır.

Ceza Mahkemesi tarafından verilen bir mahkumiyetin temyizinin mümkün olmaması, hukuki olan hiçbir akıl yürütmeye açıklanamaz. İş yükü bürokratik bir bahanedir. Hukuki olmaktan çok uzaktır. Uygulamacıların neler çektiğini düşünüp, insanlık tarihinin mücadelelerle geliştirdiği ve hukukun ve hukukçuların binbir zorlukla yükselttikleri masumiyet karinesi, savunma hakkı, temyiz hakkı gibi ilkeleri “iş yükü” bahanesiyle yerle bir etmek bir karikatürde çizildiği üzere parçalanmış dosya dağları arasında “Themis” e tecavüz etmektir. Bu tecavüzü kanıksamak da hukuksuzluğa alışmakla eş anlamlıdır.

Hükmün uygulanmasının sanık tarafından kabul edilmesi şartı ile madde-deki adaletsizlik giderilmiş gibi görünse de uygulamada bunun böyle olmadığı, Yargıtay'dan gelebilecek olası bir onama ihtimali karşısında bu yolun nadiren denenmesinden anlaşılmaktadır. Yerle bir edilen bir diğer ilke de aleyhe bozma yasağıdır. Bu ilkenin temeli bir kişinin hakkını aradığında daha ağır bir neticeyle karşılaşmasının önlenmesidir ki hakkını aramaktan korkmasın. Oysa CMK m:231 uygulanması demek yürek isteyen bir durum. Zira eğer karar bozulmazsa hüküm açıklanmış olacak. Bu durumda kimse hakkını aramaktan korkmadığını söyleyemez.

HÜKÜM NE ZAMAN NASIL AÇIKLANACAK

Maddenin uygulanmasındaki bir diğer garabet başka bir ceza alındığında hükmün bu sefer açıklanacak olmasıdır. Bu hükmün açıklandığında kime nasıl tebliğ edilecek bunları düşündüğümüzde de bir dizi sıkıntı olacağını öngörmek mümkün. CMK m:231 hakkında uygulanmış bir sanık 4 yıl 364 gün sonra işlediği başka bir suçtan sonra ceza aldı diyelim. Bu eyleminin hızlı bir yargılamayla 6 ayda karar verilip bir yılda da kesinleştiğini düşünelim. Ancak bundan sonradır ki, karar açıklanacaktır. Bu kararın da tekrar duruşma yapılarak açıklanması yönünde gelişen uygulama tartışılabilir bir uygulama olmakla birlikte sanığa son sözünün ve savunmasının sorulması gereğinden dolayı daha uygun görünmektedir. Beş yıl önce verilen bir karar tekrar açılacak, açıklanacaktır. Sanık bu hükmü temyiz edecek ve temyiz de yine bir yıl geçtiği düşünülecek olursa basit bir suçtan dolayı CMK m:231'in uygulandığı bir dosya Yargıtay'ın önüne en erken 6 yıl sonra gelecektir. Bu rakamında çok iyimser olduğunu söylemeye gerek yok.

Sanki hızlanacakmış gibi hakkındaki hükmün açıklanması ertelenmiş bir kişi hakkında yeniden dava açılırsa önceki dosya için de hemen savcılık harekete geçmekte ve duruşma günü verilmektedir. Doğal olarak yeni eyleminden alacağı olası cezanın kesinleşmesini bekleyen mahkeme boş yer bir sürü duruşma yapacaktır. Bu uygulamanın da yersizliğinin yakında fark edileceğini ve sanık eğer yeni bir suçtan ceza aldı ve bu ceza kesinleştiyse eski dosyanın o zaman açılması yönünde uygulama geliştireceğini umuyorum.

SONUÇ

Hukuki saiklerle değil tamamen bürokratik saiklerle hukukumuzda girmiş olan hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu hem sanığın hem mağdurun aleyhine olan ceza yargılamasının etkinliğini ve işlevselliğini yok eden uygulamacılara havanda su dövdüren yersiz bir maddedir. Üstelik açıklanmadığı söylenmekle ve maddenin 5. fıkrasındaki “...kurulan hükmün sanık hakkında bir hukuki sonuç doğurmamasını ifade eder” hükmüne rağmen hem vekalet ücreti açısından hem de tazminat davasında delil olması açısından tereddüde yer bırakmayacak şekilde hukuki sonuç doğurduğu görülen, 5 yılda dört farklı halini gördüğümüz bu madde ilk haline döndürülerek sadece hükmün açıklanması haline getirilmeli Ceza Hukuku bu garabetten kurtarılmalıdır.